Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3945

[Total No. of Pages : 4

[5348]-1

M.Ed. (General) (Compulsory)

EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY (Paper - I)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:-

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Two sections should be written in separate answer - books.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***
4) ***Answer to questions 1, 2, 3, 4 and 5 should be between 350-400 words each.***
5) ***Answer to questions 3 and 6 should be between 140-150 words each.***
6) ***Students should follow given word limitations.***
7) ***No supplements will be provided.***

SECTION - I

Q1) What is Naturalism? Explain it with following points : **[15]**

a) Concept

b) Curriculum

c) Teacher Pupil relationship

OR

What is Educational Philosophy? Explain the need of Education Philosophy in Education.

Q2) Explain Educational thoughts of Swami Vivekanand. Discuss how these thought are important for solving today's social problems? **[15]**

OR

What are the basic tenets of Idealism? Write its Educational implication with reference to following points.

a) Aims of Education

b) Curriculum

c) Teaching Methods

d) Teacher pupil relationship

Q3) Write short notes (Any Four) **[20]**

a) Teaching Methodology regarding Islamic Tradition.

b) Basic tenets of Sankhya Philosophy.

c) Plato's contribution to education.

d) Thought of Roussean on Women Education.

e) Definitions of Education.

f) Education and Social Justice.

SECTION - II

Q4) What is the meaning of Equality? Explain need of Equal Educational opportunity. **[15]**

OR

Explain the concept secularism and what are the functions of education in building Secularism.

Q5) Explain the need of Emotional and Social integration. Illustrate the statement 'Education is a way of emotional and social integration. **[15]**

OR

Explain in detail the meaning and nature of Educational sociology & sociology of Education.

Q6) Write short notes (Any four) **[20]**

a) Impact of terrorism and remedies on it.

b) Explain the concept of 'Deschool-society with special reference to Ivan Illich.

c) Need of Political Education.

d) Role of family in the Socialization of child.

e) Economic and cultural Effects of Globalization.

d) Interrelationship between social Mobility and Education.

❀ ❀ ❀

Total No. of Questions : 6]

P3945

[5348]-1

M.Ed. (General) (Compulsory)

EDUCATION IN GLOBAL SOCIETY (Paper - I)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 100*

सूचना :– 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग–I

प्रश्न 1) निसर्गवाद म्हणजे काय? खालील मुद्यांच्या आधारे निसर्ग वादाची संकल्पना स्पष्ट करा. [15]

अ) संकल्पना/ स्वरूप

ब) अभ्यासक्रम

क) शिक्षक विद्यार्थी संबंध

किंवा

शैक्षणिक तत्त्वज्ञान म्हणजे काय? शिक्षणामध्ये शैक्षणिक तत्त्वज्ञानाची कोणती गरज असते ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) स्वामी विवेकानंदांचे शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा. आजच्या सामाजिक समस्या सोडविण्यासाठी ते कितपत उपयुक्त आहेत ते स्पष्ट करा. [15]

किंवा

आदर्शवादाचे मूलभूत तत्त्वे कोणती? खालील मुद्यांच्या आधारे आदर्शवादाचे शैक्षिणक उपयोजन लिहा.

अ) शिक्षणाची ध्येये

ब) अभ्यासक्रम

क) अध्यापन पद्धती

ड) शिक्षक–विद्यार्थी संबंध

प्रश्न 3) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) इस्लामिक परंपरेनुसार अध्यापन पद्धती.

ब) सांख्य तत्त्वज्ञानाची मूलभूत तत्त्वे.

क) प्लेटोचे शिक्षणासाठीचे योगदान.

ड) रूसोचे स्त्रीशिक्षण विषयक विचार.

इ) शिक्षणाच्या व्याख्या.

फ) शिक्षण आणि सामाजिक न्याय.

विभाग-II

प्रश्न 4) समानता म्हणजे काय? शैक्षणिक संधीच्या समानतेची गरज स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

धर्मनिरपेक्षतावाद म्हणजे काय? धर्मनिरपेक्षतावाद निर्माण करण्यासाठी शिक्षणाची कार्ये कोणती मदत करतील?

प्रश्न 5) भावनिक व सामाजिक एकात्मतेची गरज स्पष्ट करा. '' शिक्षण हा भावनिक व समाजिक एकात्मतेचा मार्ग आहे'' हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

शैक्षणिक समाजशास्त्र आणि शिक्षणाचे समाजशास्त्र यांचा अर्थ आणि स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 6) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) दहशतवादाचा परिणाम व त्यावरील उपाययोजना लिहा.

ब) 'शाकाविरहित समाज' ही इव्हान - इलिच ची संकल्पना स्पष्ट करा.

क) राजकीय शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.

ड) बालकाच्या सामाजीकरणात शिक्षणाची भूमिका.

इ) जागतिकीकरणाचे आर्थिक व सामाजिक परिणाम.

फ) सामाजिक गतिशीलता व शिक्षण यांतील सहसंबंध.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P3968

[Total No. of Pages : 4

[5348]-15

M.Ed. (Semester - I)

EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350-400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130-150 words.***
5) ***No supplement will be provided to the student.***

Q1) Explain the different sources of generating knowledge. Which are the various areas of educational research. Explain any four areas of research. **[15]**

OR

Which are the different methods of educational research. Which method of research will you prefer for to study the details of any person or Institute. Explain that method's nature, use and steps. **[15]**

Q2) Explain concept and types of variables. Write characteristics of variables.**[15]**

OR

Prepare a research proposal on a topic Development of e-content package for science subject and study its effectiveness. Considering the following points. **[15]**

a) Area of research
b) Objectives - (3)
c) Hypothesis - (2)
d) Operational definations - (2)
e) Data collection tools
f) Data analysis tools

P.T.O.

Q3) Write shorts notes on any four of the following : **[20]**

a) Importance of educational research.

b) Purpose of review of related literature in research.

c) Steps of historical research method.

d) Characteristics of hypothesis

e) Probability sampling.

f) Applied research.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 3]

P3968

[5348]-15

M.Ed. (Semester - I)

EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना :-
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दामर्यादा 350 ते 400 शब्द.*
4) *5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दामर्यादा 130 ते 150 शब्द.*
5) *मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.*

प्रश्न 1) ज्ञाननिर्मितीचे विविध स्त्रोत स्पष्ट करा. शैक्षणिक संशोधनाचे विविध क्षेत्रे कोणती? कोणत्याही चार क्षेत्रांचे स्पष्टीकरण करा. **[15]**

किंवा

शैक्षणिक संशोधनाच्या विविध पध्दती कोणत्या? एखाद्या व्यक्तीचा किंवा संस्थेचा सविस्तर अभ्यास करण्यासाठी तुम्ही संशोधनाच्या कोणत्या पध्दतीची निवड कराल. त्या पध्दतीचे स्वरूप, उपयोग व पायऱ्या स्पष्ट करा. **[15]**

प्रश्न 2) चलांची संकल्पना व चलांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. चलांची वैशिष्ट्ये लिहा. **[15]**

किंवा

विज्ञान विषयासाठी ई-आशय संचाचे विकसन व त्याची परिणामकारकता या विषयावर खालील मुद्दे विचारात घेवून संशोधन आराखडा तयार करा. **[15]**

अ) संशोधनाचे क्षेत्र

ब) उदिष्टे - (3)

क) परिकल्पना - (2)

ड) कार्यात्मक व्याख्या - (2)

इ) माहिती संकलन साधने

फ) माहिती विश्लेषण साधने

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा. **[20]**

अ) शैक्षणिक संशोधनाचे महत्त्व.

ब) संशोधनामध्ये संबंधित साहित्याचा आढावा घेण्याचे हेतू.

क) ऐतिहासिक संशोधन पध्दतीच्या पायऱ्या.

ड) परिकल्पनेची वैशिष्ट्ये.

इ) संभाव्यता नमुना निवड पध्दती.

फ) उपयोजित संशोधन

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1739

[Total No. of Pages : 4

[5348]-2

M.Ed. (General)

ADVANCED EDUCATIONAL PSYCHOLOGY

(Paper - Course - II) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Answer to the two sections should be written in seperate answer books.*
3) *Figures to right indicate full marks.*
4) *Word limit for answer of 15 marks question is about 350 to 400.*
5) *Word limit for answer of 5 marks question is 130 to 150.*
6) *No supplement will be provided.*

SECTION - I

Q1) Explain the nature of Behaviourism. Explain the important aspects of behaviourism with examples. Write the contribution of behaviourism to Education. **[15]**

OR

Write in detail, various stages of development according to piaget's cognitive Development theory. As a teacher which learning experiences will you provide for the cognitive development of students? Illustrate your answer with examples.

Q2) What is self concept? Explain the importance of developing self concept. As a teacher how will you help your students in developing their self concept? Give examples. **[15]**

OR

Write in detail, various stages of psycho-sexual development according to Freud's Psycho-sexual theory. Explain its educational importance with suitable examples at every stage of development.

Q3) Answer the following (Any four) **[20]**

a) Contribution of structuralism to education.

b) Write about introspection method of study in psychology.

c) Write about language development with reference to syntax & structure.

d) Explain about achievement motivation.

e) Write about Indian concept of Personality Development.

f) Application of Gestalt principles in Education.

SECTION - II

Q4) Explain Gardner's Multiple intelligence theory with suitable examples. As a teacher how will you make use of multiple intelligence for effective teaching-learning? **[15]**

OR

What is Brain based learning? What are the principles of Brain based learning? How will you make use of these principles for effective teaching-learning?

Q5) Explain Ausubel's Advance organizer Model of teaching with its steps. Explain with example its educational importance. **[15]**

OR

What is conditioning? Explain skinner's Operant conditioning with suitable examples. Give its contribution to education.

Q6) Answer the following (Any four) **[20]**

a) Write about social Intelligence.

b) Write the difference between Individual & Group test of Intelligence.

c) Write about the concept and types of transfer of Learning.

d) Write about Teacher behaviour & Student achievement.

e) Write concept and definitions of teaching.

f) Write about osborn's Brain-Storming.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 6]

P1739

[5348]-2

M.Ed. (General)

102 : प्रगत शैक्षणिक मानसशास्त्र

(Paper - Course - II) (2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 100*

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) दोन्ही विभागांची उत्तरे स्वतंत्र उत्तरपत्रिकेत लिहावित.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

4) 15 गुणांच्या प्रश्नांच्या उत्तराची शब्दमर्यादा 350 ते 400 आहे.

5) 5 गुणांच्या प्रश्नांच्या उत्तराची शब्दमर्यादा 130 ते 150 आहे.

6) पुरवणी दिली जाणार नाही.

विभाग - I

प्रश्न 1) वर्तनवाद संकल्पना स्पष्ट करा. वर्तनवादाचे विविध पैलू उदाहरणांसह स्पष्ट करा. वर्तनवादाचे शिक्षणशास्त्रास योगदान लिहा. **[15]**

किंवा

पियाजेच्या बोधात्मक विकास उपपत्तीनुसार विकासाच्या विविध पायऱ्या सविस्तर लिहा. शिक्षक म्हणून विद्यार्थ्यांच्या बोधात्मक विकासासाठी तुम्ही कोणते अध्ययन अनुभव द्याल? तुमचे उत्तर उदाहरणांसह विशद करा.

प्रश्न 2) स्व-संकल्पना म्हणजे काय? स्व-संकल्पना विकसित करण्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. शिक्षक म्हणून तुम्ही तुमच्या विद्यार्थ्यांची स्व-संकल्पना विकसित करण्यासाठी त्यांना कशी मदत कराल? उदाहरणे द्या. **[15]**

किंवा

फ्रॉइड च्या मनो लैंगिक उपपत्तीनुसार, मनो लैंगिक विकासाच्या विविध पायऱ्या सविस्तर लिहा. विकासाच्या प्रत्येक पायरीवरील त्याचे शैक्षणिक महत्त्व योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) रचनावादाचे शिक्षणशास्त्रास योगदान.

ब) मानसशास्त्राच्या जीवन वृत्तांत (Case study) या अभ्यासपद्धती बद्दल लिहा.

क) भाषिक विकास आराखडा आणि रचना या संदर्भात लिहा.

ड) संपादित प्रेरण स्पष्ट करा.

इ) भारतातील व्यक्तिमत्त्व विकासाची संकल्पना लिहा.

फ) समष्टीवादी तत्त्वांचे शिक्षणशास्त्रामधील उपयोजन.

विभाग - II

प्रश्न 4) गार्डनरची बहुविध बुद्धिमत्ता उपपत्ती योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा. एक शिक्षक म्हणून परिणामकारक अध्ययन-अध्यापनासाठी बहुविध बुद्धिमत्तेचा कसा उपयोग कराल? **[15]**

किंवा

मेंदु आधारित अध्ययन म्हणजे काय? मेंदु आधारित अध्ययनाची तत्त्वे कोणती? परिणामकारक अध्ययन-अध्यापनासाठी या तत्त्वांचा कसा उयोग कराल?

प्रश्न 5) आसुबेलचे अग्रत संघटक प्रतिमान त्याच्या पायऱ्यांसह स्पष्ट करा. त्याचे शैक्षणिक महत्त्व उदाहरणांसह स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

अभिसंधान म्हणजे काय? स्किनरचे साधक अभिसंधान योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा. त्याचे शिक्षणास योगदान लिहा.

प्रश्न 6) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) सामाजिक अनुवंश याबद्दल लिहा.

ब) वैयक्तिक आणि समुह बुद्धिमत्ता चाचणीतील फरक लिहा.

क) अध्ययन संक्रमण संकल्पना आणि प्रकार लिहा.

ड) शिक्षकाचे वर्तन आणि विद्यार्थी संपादन याबदद्ल लिहा.

इ) अध्यापनाची संकल्पना आणि व्याख्या लिहा.

फ) ऑसर्बानचे बुद्धिमंथन याबदद्ल लिहा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P3969

[Total No. of Pages : 8

[5348]-3

M.Ed. (General) (Compulsory)

EDUCATIONAL RESEARCH AND STATISTICS (Paper - III)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 100***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Two sections are to be written is separate answer books.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***
4) ***Student should follow the given word limit.***
5) ***Word limit for question 3 and 6 is 150 word for each of the sub - questions.***
6) ***In any situation, student should not be given suppliment.***
7) ***Use of simple calculator and statistical tables is allowed.***

SECTION - I

Q1) Explain the sources and types of review of related literature. Write the purpose and need of the review of related literature in research (Word limit - 400 words) **[15]**

OR

What are the methods of educational research? Explain nature and steps of experimental method of educational research with suitable example. (Word limit - 400 words) **[15]**

Q2) You are supported to conduct a research on "Effect of multimedia palckage on the academic achievement of student. Write research proposal considering following points **[15]**

a) Objectives - 03
b) Operational definations - 02
c) Variables - 02
d) Population & sampling
e) Data callection tools.
f) Research method - (Word limit - 400 words)

OR

Explain the concept of population and types of the probability sampling methods with suitable examples (Word limit - 400 words) **[15]**

Q3) Write short notes (any four) **[20]**

a) Criteria of research problem.

b) Charateristics of hypothesis

c) Meaning and Needs of educational research

d) Difference between fundamental & Applied research.

e) Areas of educational research.

f) Types of variables.

SECTION - II

Q4) A special training programme to increase the environmental awareness has implemented for students of 9th std. of 'A', 'B', & 'C' division. At the end of the programme, the scores obtained by the students in the environmental awareness test has given below **[15]**

A	B	C
08	08	09
10	06	08
06	04	04
07	02	10
05	07	09

Test the difference between groups by adopting Analysis of variance (ANOVA) technique.

OR

a) A group of 25 students is pretested in writing skills. A 6 months course on writing skills development was provided to the group. After 6 months the group was post tested. The data obtained is as follows: **[10]**

	Pre-test	Post test
Mean	35	48
Standard Deviation	08	06
Coefficient of correlation	0.65	

Test the significance of difference between pre - test & post - test means.

b) Calculate mean from the following distribution by using Assumed mean method. **[5]**

C.I	90-99	80-89	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39
Frequency	05	07	06	14	10	07	06

Q5) a) Write the characteristics of a good measuring tool. **[5]**

b) In a research aptitude test 120 teachers were questioned about their preference for different methods of research. Their responses are given below.

Experimental method	Historical method	Survey method
50	25	45

Test the null hypothesis, There is no significant difference in preference for different research methods if response is supposed to be distributed equally? **[5]**

c) Calculate the standard deviation from the data given. **[5]**

Class Intervals	90-99	80-89	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39	20-29	10-19	0-09
Frequency	3	5	5	7	10	7	6	3	2	2

OR

a) Calculate the coefficient of correlation between two sets of scores using pearson's product moment method & interpret your result. **[10]**

X	65	46	38	51	34	43	54	39	32	50
Y	46	30	30	37	26	29	43	26	25	39

b) Calculate the value of percentile rank of the score 38 in the distribution given below: **[5]**

C.I.	70-74	65-69	60-64	55-59	50-54	45-49	40-44	35-39	30-34
Frequency	03	04	07	12	14	21	17	15	10

Q6) Write short notes on - any four **[20]**

a) e-tools

b) Use of questionnaire in educational research

c) Observation technique

d) Characteristics of good research report

e) Rating scale

f) Properties of NPC

❂❂❂

Total No. of Questions : 6]

P3969

[5348]-3

M.Ed. (General) (Compulsory)

EDUCATIONAL RESEARCH AND STATISTICS (Paper - III)

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 100*

सूचना : मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

विभाग – I

प्रश्न 1) संबंधित साहित्याचा आढावा घेण्याचे स्त्रोत आणि प्रकार स्पष्ट करा. संशोधनामध्ये संबंधित साहित्याचा आढावा घेण्याचा हेतू व गरज लिहा. **[15]**

किंवा

शैक्षणिक संशोधनाच्या पद्धती कोणत्या? शैक्षणिक संशोधनाची प्रायोगिक संशोधन पद्धतीचे स्वरूप व पायऱ्या उदाहरणासह स्पष्ट करा. **[15]**

प्रश्न 2) तुम्हाला बहुमाध्यम संचाचा विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक संपादनावर होणारी परिणामकारकता या विषयावर संशोधन करावयाचे आहे असे समजा. त्यासाठी खालील मुद्दे विचारात घेवून संशोधन आराखडा लिहा. **[15]**

अ) उदिष्टे – 03

ब) कार्यात्मक व्याख्या – 02

क) चले – 2

ड) जनसंख्या आणि नमुना

इ) माहिती संकलन साधने

फ) संशोधन पद्धती

किंवा

जनसंख्या आणि संभाव्यता नमुना निवड पद्धतीचे प्रकार उदाहरणासह स्पष्ट करा. **[15]**

प्रश्न 3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) संशोधन समस्येचे निकष

ब) परिकल्पनेची वैशिष्ट्ये

क) शैक्षणिक संशोधनाचा अर्थ आणि गरज

ड) मूलभूत संशोधन आणि उपयोजित संशोधन यातील फरक

इ) शैक्षणिक संशोधनाची क्षेत्रे

फ) चलांचे प्रकार

विभाग – II

प्रश्न 4) इयत्ता नववी मधील 'अ', 'ब' आणि 'क' तुकडी तील विद्यार्थ्यांवर पर्यावरणीय जाणीव विकसित करण्यासाठी विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविला. कार्यक्रमाच्या शेवटी पर्यावरणीय जाणीव चाचणीतील विद्यार्थ्यांचे प्राप्तांक खाली दिलेले आहेत. **[15]**

अ	ब	क
08	08	09
10	06	08
06	04	04
07	02	10
05	07	09

प्रसरण विश्लेषण तंत्राचा (ANOVA) उपयोग करून गटामधील सार्थता तपासा.

किंवा

अ) 25 विद्यार्थ्यांच्या गटाला लेखन कौशल्या विषयी पूर्वचाचणी दिली. 6 महिने लेखन कौशल्य विकसनासाठी कार्यक्रम त्या गटावरती राबविला. 6 महिन्यानंतर विद्यार्थ्यांच्या त्या गटाला उत्तरचाचणी दिली. त्यावरून मिळालेली माहिती खालील प्रमाणे **[10]**

	पूर्वचाचणी	उत्तरचाचणी
मध्यमान	35	48
प्रमाण विचलन	08	06
सहसंबंध गुणक	0.65	

पूर्वचाचणी व उतरचाचणीतील मध्यमानाची सार्थता तपासा.

ब) गृहित मध्यमान पद्धतीने खालील वितरणावरून मध्यमान काढा. **[5]**

वर्गांतर C.I	90-99	80-89	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39
वारंवारिता (F)	05	07	06	14	10	07	06

प्रश्न 5) अ) चांगल्या मापन साधनांची वैशिष्ट्ये लिहा. **[5]**

ब) एका संशोधन अभिव्यक्ती परिक्षणामध्ये 120 शिक्षकांना संशोधन पद्धतींबाबत पसंती विचारली. त्याचा प्रतिसाद खालील प्रमाणे आहे. **[5]**

प्रयोगिक पद्धती	ऐतिहासिक पद्धती	सर्वेक्षण पद्धती
50	25	45

संशोधन पद्धतीच्या पसंतीमध्ये सार्थ फरक नाही ही शून्य परिकल्पना तपासा. पसंती ही समान संभाव्येतेच्या आधारे केली आहे.

क) दिलेल्या माहितीवरून प्रमाण विचलन काढा. **[5]**

वर्गांतर (C.I.)	90-99	80-89	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39	20-29	10-19	0-09
वारंवारिता (F)	3	5	5	7	10	7	6	3	2	2

किंवा

अ) पिअरसनच्या परिघात परिगुणन पद्धतीचा उपयोग करून खाली दिलेल्या प्राप्तांकाच्या दोन संचामधील सहसंबंध काढा आणि अन्वयार्थ लिहा. **[10]**

क्ष	65	46	38	51	34	43	54	39	32	50
य	46	30	30	37	26	29	43	26	25	39

ब) खालील वितरणावरून 38 व्या प्राप्तांकाचे शततमक क्रम काढा. **[5]**

वर्गांतर (C.I.)	70-74	65-69	60-64	55-59	50-54	45-49	40-44	35-39	30-34
वारंवारिता (F)	03	04	07	12	14	21	17	15	10

प्रश्न 6) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) ई–साधने

ब) शैक्षणिक संशोधनामध्ये प्रश्नावलीचा उपयोग

क) निरीक्षण तंत्र

ड) चांगल्या संशोधन अहवालाची वैशिष्ट्ये

इ) पदनिश्चयन श्रेणी

फ) प्रसामान्य संभव वक्राची वैशिष्ट्ये

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1740

[Total No. of Pages : 4

[5348]-4

M.Ed. (General)

EDUCATION

EDUCATIONAL MANAGEMENT

(Optional Paper - I) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Use separate answer-books for two sections.*
3) *Figures to the right indicate full marks of the questions.*
4) *Answer limit 350-400 words for 15 marks questions.*
5) *Answer limit 150-200 words for 5 marks questions.*
6) *Supplement will not be provide.*

SECTION - I

Q1) Differentiate between Management and Educational Management. Explain in detail F. W. Taylor's Scientific Management? **[15]**

OR

Write any two definition of Leadership. Explain with example the difference between Autocratic and Democratic leadership with respect to :

a) Nature,

b) Merits,

c) Limitations

Q2) What is evaluation. Why should a teacher do self evaluation. Whcih aspects will you consider while doing self evaluation? Explain. **[15]**

OR

Explain the meaning and nature of planning. As a Principal of a school of a Teacher Education college what aspects will you consider while planning for the distribution of work during :

a) Admission

b) Internship programme

c) Internal Examination.

Q3) Write short note. (Any four) **[20]**

a) Characteristics of good Management.

b) Role of Principal in School Management.

c) Need of Inservice training for professional development.

d) Importance of Institutional planning.

e) Principles of curriculum evaluation (any five)

f) Time Management techniques.

SECTION - II

Q4) What is Communication. What are the barriers to classroom communications. Explain how will you improve your communication skills as a teacher. **[15]**

OR

What are the central agencies for educational administrations. What are the functions of U. G. C.? Explain with examples.

Q5) What are the various sources of income of educational institutions? What are the various grants-in-aid available to Educational Institutions? Explain with examples. **[15]**

OR

Explain the meaning and nature of Educational Supervision. You are going to visit a school as an external supervisior, Prepare a checklist of various aspects you would look into during this supervision.

Q6) Write Short Note (Any four) **[20]**

a) Steps in decision making.

b) Concept of PERT.

c) Role of NAAC in quality improvement of educational institution.

d) Concept of Accreditation.

e) Advantages of central Government budget.

f) Benefits of modern Information Technology in Education.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 6]

P1740

[5348]-4
M.Ed. (General)
EDUCATION
EDUCATIONAL MANAGEMENT
(Optional Paper - I) (2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 100*

सूचना :-
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) *दोन विभागाची उत्तरे स्वतंत्र उत्तरपत्रिकेत लिहा.*
3) *उजव्या बाजूचे अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*
4) *निबंधवजा प्रश्न 15 गुणांचा असून उत्तर 350-400 शब्दात अपेक्षित आहे.*
5) *लघुत्तरी प्रश्न 5 गुणांचा असून उत्तर 150-200 शब्दात अपेक्षित आहे.*
6) *पुरवणी दिली जाणार नाही.*

विभाग - I

प्रश्न 1) व्यवस्थापन आणि शैक्षणिक व्यवस्थापनातील फरक लिहा. एफ. डब्लू. टेलरची वैज्ञानिक व्यवस्थापन सविस्तर स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

नेतृत्वाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या लिहा. हुकूमशाही आणि लोकशाही नेतृत्वातील फरक खालील मुद्द्यांच्या आधारे सोदाहरण स्पष्ट करा.

अ) स्वरूप,

ब) फायदे,

क) मर्यादा

प्रश्न 2) मूल्यमापन म्हणजे काय? स्वंय मूल्यमापन शिक्षकांनी का करावे? तुम्ही स्वंय मूल्यमापन करताना कोणकोणत्या गोष्टी विचारात घ्याल ते स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

नियोजनाचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा. एका शिक्षक शिक्षण महाविद्यालयाचे प्राचार्य म्हणून खाली दिलेल्या कामांचे विभाजन करतांना कोणत्या बाबी विचारात घ्याल?

अ) प्रवेश प्रक्रिया

ब) छात्रसेवा काल

क) अंतर्गत परीक्षा

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) चांगल्या व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये.

ब) शालेय व्यवस्थापनात मूख्याध्यापकाची भूमिका.

क) व्यावसायिक विकासासाठी सेवांतर्गत प्रशिक्षणाची गरज.

ड) संस्थानिहाय नियोजनाचे महत्व.

इ) अभ्यासक्रम मूल्यमापनाची तत्वे (कोणतेही पाच)

फ) वेळ व्यवस्थापन तंत्रे.

विभाग – II

प्रश्न 4) संप्रेषण म्हणजे काय? वर्गसंप्रेषणातील अडथळे कोणते. शिक्षक म्हणून तुम्ही तुमचे संप्रेषण कौशल्य कसे सुधाराल ते स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

शैक्षणिक प्रशासनाचे केंद्रिय प्रतिनिधीत्व (एजन्सी) कोणते आहेत. यू. जी. सी ची कार्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) शैक्षणिक संस्थांचे उत्पन्नाचे विविध स्त्रोत कोणते? शैक्षणिक संस्थांना उपलब्ध असलेले विविध अनुदान प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

शैक्षणिक पर्यवेक्षणाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा. बाह्य पर्यवेक्षक म्हणून तुम्ही शाळाभेटीस जात आहात पर्यवेक्षण करताना तुम्ही कोणकोणत्या बाबी पाहाल याची पडताळासूची तयार करा.

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) निर्णय प्रक्रियेच्या पायऱ्या.

ब) PERT (पर्ट) ची संकल्पना.

क) शैक्षणिक संस्थाच्या गुणवत्ता विकासात नॅकची भूमिका.

ड) अधिस्वीकृतीची (अॅक्रीडिटेशनची) संकल्पना.

इ) केंद्रसरकारच्या बजेट चे फायदे.

फ) आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाचे शिक्षणातील फायदे.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1741

[Total No. of Pages : 4

[5348]-6
M.Ed. (General) (Optional)
TEACHER EDUCATION
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Use separate answer-books for two sections.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*
4) *Answers limit 350-400 words for 15 marks questions, 130-150 words for 5 marks questions.*

SECTION - I

Q1) Explain the historical development in Teacher Education in Post-Independence Period. **[15]**

OR

Write about 'Group Discussion' and 'Workshops' Methods in Teacher Education. Explain with examples the precautions that you will take while planning for these methods.

Q2) Explain Internship Program is necessary in Teacher Education? What changes would you suggest in the Internship program in the coming five years? **[15]**

OR

Why need for Pre-service and In-service Professional Education of Teachers at different levels in the present Indian situations. What changes do you expect according to your perspective.

Q3) Write short notes on any four of the following. **[20]**

a) Need of Teacher Education.

b) Advantages of Distance Education in present time.

c) Objectives of Teacher Education at Primary Level.

d) Importance of Practice teaching observations.

e) E-techniques in Teacher Education.

f) Microteaching Programme is the foundation of teaching training.

SECTION - II

Q4) Write importance of Action Research. How will you use the steps of Action Research for solving the problems in teaching learning process? Explain with example. **[15]**

OR

Explain role of State Council of Educational Research (SCERT) and Training in Primary Education.

Q5) Explain the need of internal and external evaluation in Teacher Education. How will you use the following techniques to evaluate students : **[15]**

a) Rating Scale

b) Questionnaire

OR

Write the problems of teachers in 21st century. Explain the role of teachers organisation in solving these problems.

Q6) Write short notes on any four of the following. **[20]**

a) Role and competencies of a teacher for Inclusive Education.

b) Need of code conduct and Ethics for Teaching profession.

c) Need of orientation and refresher course in Teacher Education.

d) Functions of University Grant Commission (UGC).

e) Areas of research in Teacher Education.

f) Performance appraisal of teachers.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 6]

P1741

[5348]-6
M.Ed. (General) (Optional)
TEACHER EDUCATION
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 100*

सूचना :-
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे आनिवार्य आहे.*
2) *विभाग 1 व विभाग 2 ची उत्तरे स्वंत्रय उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.*
3) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*
4) *15 गुणांच्या प्रश्नांच्या उत्तरासाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द व 5 गुणांच्या प्रश्नांच्या उत्तरासाठी 130 ते 150 शब्दमर्यादा असावी.*

विभाग - I

प्रश्न 1) शिक्षक-शिक्षणाचा स्वातंत्र्योत्तर कालखंडात झालेला ऐतिहासिक विकास स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

शिक्षक शिक्षणातील 'गटचर्चा' व 'कृतिसत्र' या पध्दतींची माहिती लिहा. तुम्ही या पध्दतींचे नियोजन करताना कोणती काळजी घ्याल?

प्रश्न 2) शिक्षक शिक्षणात छात्रसेवाकालाची आवश्यकता स्पष्ट करून पुढील पाच वर्षांत छात्रसेवाकाल पूर्ण करताना त्यात कोणते बदल असावेत असे तुम्हांला वाटते? **[15]**

किंवा

सदयस्थितीत भारतात विविध शैक्षणिक स्तरावर सेवापूर्व व सेवांतर्गत व्यावसायिक शिक्षणाची गरज का आहे? तुमच्या मते त्यात कोणते बदल असावेत?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **[20]**

अ) शिक्षक शिक्षणाची गरज

ब) सध्याच्या काळातील दूर शिक्षणाचा फायदा

क) प्राथमिक स्तरावरील शिक्षक शिक्षणाची उद्‌दिष्टे

ड) सराव अध्यापनाच्या निरीक्षणाचे महत्त्व

इ) शिक्षक शिक्षणातील इ-तंत्रे

फ) सूक्ष्म अध्यापन हा अध्यापन प्रशिक्षणाचा पाया आहे.

विभाग - II

प्रश्न 4) कृती संशोधनाचे महत्त्व लिहा. अध्यापन-अध्ययन प्रक्रियेतील समस्या सोडविण्याकरीता कृती संशोधनातील पायऱ्यांचा तुम्ही कसा वापर कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

प्राथमिक शिक्षणामध्ये राज्य शैक्षणिक व संशोधन प्रशिक्षण परिषदेची (SCERT) भूमिका विशद करा.

प्रश्न 5) शिक्षक-शिक्षणातील अंतर्गत व बाह्य मूल्यमापनाची गरज स्पष्ट करा. विदयार्थ्यांचे मूल्यमापन करण्यासाठी खालील तंत्रांचा तुम्ही कसा उपयोग कराल? **[15]**

अ) पदनिश्चयन श्रेणी

ब) प्रश्नावली

किंवा

एकविसाव्या शतकातील शिक्षकांच्या समस्या लिहा. त्या सोडविण्यासाठी शिक्षक संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 6) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **[20]**

अ) सर्वसमावेशक शिक्षणासाठी शिक्षकाची भूमिका व क्षमता.

ब) शिक्षकी व्यवसायाची आचारसंहिता व नैतिकता यांची आवश्यकता.

क) शिक्षक-शिक्षणात उद्‌बोधन आणि उजळणी वर्गाची आवश्यकता.

ड) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची (UGC) कार्ये.

इ) शिक्षक-शिक्षणातील संशोधनाची क्षेत्रे.

फ) शिक्षकांचे कार्य मूल्यांकन.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1742

[Total No. of Pages : 4

[5348] - 8

M.Ed (General) (Optional)

GUIDANCE AND COUNSELLING

(2008 Pattern) (Paper - V)

Time :3 Hours] *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates :-

1) *All questions are compulsory.*
2) *Use separate answer - books for two sections.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*
4) *Answer limits 350-400 words for 15 marks questions, 130-150 words for 5 marks questions.*

SECTION - I

Q1) What is Guidance? What are the types of Guidance? Explain the need of educational and vocational guidance in present situation. Give an example.**[15]**

OR

Explain need of occupational Information collection and Dissemination. Describe use of technology in the collection and Dissemination of occupational information with an examples.

Q2) Write an explanation about testing devices personality Inventory, Interest Inventory and Intelligence test as per the following points with an example Definition, Use, Limitation. **[15]**

OR

What is job analysis? Explain the co-relation between job analysis and job - satisfaction with an example.

Q3) Write short notes on any four of the following : **[20]**

a) Need of educational guidance.

b) Use of home visit technique in guidance.

c) Criteria of good Interview (any five points)

P.T.O.

d) Base of Guidance; Psychological

e) Importance of career exlibition

f) Objectives of job analysis.

SECTION - II

Q4) What are the objectives and types of placement? Explain responsibility of school and community in placement with examples. **[15]**

OR

Write various theories of counselling. How will you utilize the psychoanalytic Theory and behaviour theory in counselling? Explain with examples.

Q5) Explain the need of research in guidance and counselling process. State any two educational problems and describe how will you do counselling for it, give an example. **[15]**

OR

Explain the difference between individual and group counselling on the basis of following points:

i) Meaning

ii) Importance

iii) Need

iv) Responsibilites of counsellor

Q6) Write short notes on any four of the following **[20]**

a) Process of counselling

b) any five qualities of a good counsellor.

c) Place of interview technique in counselling.

d) Use of Carl Roger's client centered theory in counselling.

e) Need of school counsellor

f) Types of follow - up service.

ⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 6]

P1742

[5348] - 8
M.Ed (General) (Optional)
GUIDANCE AND COUNSELLING
(2008 Pattern) (Paper - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 100*

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) दोन्ही विभागांची उत्तरे वेगवेगळ्या उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण आहेत.
4) शब्दमर्यादा : 15 गुणांच्या प्रश्नांच्या उत्तरांसाठी 350 ते 400 शब्द व 5 गुणांच्या उत्तरांसाठी 130 ते 150 शब्द.

विभाग - I

प्र.1) मार्गदर्शन म्हणजे काय? मार्गदर्शनाचे विविध प्रकार कोणते? सदय परिस्थितीमध्ये शैक्षणिक आणि व्यावसायिक मार्गदर्शनाची आवश्यकता सोदाहरण स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

व्यवसायविषयक माहिती संकलन आणि वितरणाची गरज स्पष्ट करा. आधुनिक तंत्रज्ञानाचा माहिती संकलन व वितरणातील उपयोग सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.2) व्यक्तिमत्त्व शोधिका, अभिरूची शोधिका व बुध्दिमापन कसोटी या प्रमाणित साधनांचे सोदाहरणसह स्पष्टीकरण खालील मुद्द्याच्या आधारे लिहा. व्याख्या, फायदे, मर्यादा. **[15]**

किंवा

रोजगार पृथ:करण म्हणजे काय? रोजगार पृथ:करण व रोजगार समाधान यातील संबंध सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **[20]**

अ) शैक्षणिक मार्गदर्शनाची गरज

ब) मार्गदर्शनात गृहभेटी तंत्राची उपयुक्तता

क) चांगल्या मुलाखतीचे निकष (कोणतेही पाच)

ड) मार्गदर्शनाचे मानसशास्त्रीय अधिष्ठान

इ) व्यवसाय प्रदर्शनाचे महत्त्व

फ) रोजगार पृथ:करणाचे उद्देश

विभाग – II

प्र.4) स्थापना कार्याचे उद्देश व प्रकार कोणते? स्थापना कार्यात शाळा व समाज यांची जबाबदारी सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

समुपदेशनाच्या विविध उपपत्ती लिहा. मनोविश्लेषणवादी उपपत्ती आणि वर्तनवादी उपपत्ती यांचा तुम्ही समुपदेशनात कसा उपयोग कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.5) मार्गदर्शन आणि समुपदेशन प्रक्रियेतील संशोधनाची गरज लिहा.कोणत्याही दोन शैक्षणिक समस्या मांडून तुम्ही समुपदेशन कसे कराल, सोदाहरण स्पष्ट करा. [15]

किंवा

वैयक्तिक समुपदेशन व सामूहिक समुपदेशन याच्यामधील फरक खालील मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा.

अ) अर्थ ब) महत्त्व क) गरज ड) समुपदेशकाच्या जबाबदाऱ्या

प्र.6) खालीलपैंकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. [20]

अ) समुपदेशनाची प्रक्रिया

ब) उत्कृष्ट समुपदेशकाची कोणतीही पाच गुणवैशिष्टये

क) मुलाखत तंत्रांचे समुपदेशनातील स्थान

ड) कार्ल रॉजर्स यांच्या ग्राहक केंद्रित उपपत्तीची समुपदेशनातील उपयुक्तता

इ) शालेय समुपदेशकाची गरज

फ) स्थापना कार्याचे प्रकार

ⓘⓘⓘ